ΚΡΙΤΙΚΗ

ΕΘΝΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ - ΠΙΤΕΡ ΣΑΦΕΡ

«Το δώρο της Μέδουσας»

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΠΑΝΑΓΟΥΛΟΠΟΥΛΟΥ

Ο Πίτερ Σάφερ γεννήθηκε στο Λίβερπουλ το 1926. Το πρώτο του θεατρικό έργο «Άσκηση πέντε δακτύλων» παίχτηκε το 1958 και γνώρισε μεγάλη επιτυχία.

Επακολούθησαν πολλά έργα του, όπως το «Έκβους», «Η μάχη της άφεσης αμαρτιών», το «Αμαντέους» και τελευταία «Το δώρο της Γοργόνας», το 1992.

Εδώ παίζει η διαλεκτική ανάμεσα στο σκοτάδι και το φως. Το ένστικτο και τη λογική, τους μύθους του Περσέα και την ηθική της εκδίκησης.

Πρωταγωνιστής του έργου είναι ο πρόσφατα πεθαμένος διάσημος θεατρικός συγγραφέας Έντουαρντ Ντάμσον, που πιστεύει στην απελευθέρωση των πιο σκοτεινών τόπων της ανθρώπινης ψυχής, συγκρίνοντάς τη με την ιδέα της κάθαρσης στην αρχαία ελληνική τραγωδία.

Η γυναίκα του, όμως, Έλεν, επισημαίνει τον κίνδυνο η εκδίκηση να γεννήσει περισσότερη εκδίκηση, γι' αυτό θεωρεί την αποφυγή και την εγκράτεια σημαντικότερες. Έτσι, προειδοποιεί ότι εκείνος που δρα όπως η Γοργόνα, γίνεται ο ίδιος Γοργόνα.

Στο έργο, ο μη αναγνωρισμένος γιος του θεατρικού συγγραφέα έρχεται σε ένα ελληνικό νησί, όπου ζει η γυναίκα του Ντάμσον, αποφασισμένος να μάθει την αλήθεια για τη ζωή και τον θάνατο του πατέρα του. Σιγά σιγά και με επιμονή ξεθάβει όλο το παρελθόν του πατέρα του από την Έλεν.

Οι θεατές γίνονται μάρτυρες της οδύνης αυτής της γυναίκας, που αναγκάζεται ακόμα και να παραιτηθεί από την επιθυμία της ν' αποκτήσει παιδί, από φόβο μήπως το χάσει.

Στο ξετύλιγμα του παρελθόντος του Ντάμσον, ο γιος ανακαλύπτει τη σκληρή πραγματικότητα του εξαγνισμένου πατέρα του. Βλέπει την έννοια της αντεκδίκησης, που υποστήριζε ο Ντάμσον, τον εγωισμό και την άποψή του για τον απελευθερωτικό πόλεμο των Ιρλανδών, καθώς αποκαλούσε τρομοκράτες ανθρώπους που ήθελαν την ελευθερία τους, κάτι πολύ επίκαιρο με τη σημερινή ληστρική πραγματικότητα, όρα Αφγανιστάν, Παλαιστίνη, Ιράκ, που υποφέρουν τα πάνδεινα για να διώξουν τους ξένους από τον τόπο τους.

Ωστόσο, παρά το γεγονός ότι το είδωλο έχει γίνει κομμάτια, η αγάπη του γιου για τον πατέρα εξακολουθεί ν' αντανακλά τις βασικές αρχές της φύσης.

Ο Σάφερ επισημαίνει ότι στο έργο όλα τα επιμέρους θέματα οδηγούν στο κυρίως θέμα, την ηθική της εκδίκησης, όπως εξετάζεται στον μύθο του Αγαμέμνονα και της Κλυταιμνήστρας. Χρησιμοποιεί τη μυθολογική φιγούρα του Περσέα, για να προτείνει ενδιαφέροντες συσχετισμούς μέσα στο έργο και αναπτύσσει συναρπαστικούς παραλληλισμούς με τον χαρακτήρα του Έντουαρντ.

Ο Έντουαρντ και ο Περσέας είναι χαρακτήρες συνδεδεμένοι με το σκοτάδι, με τον υποσυνείδητο κόσμο του ανθρώπου, στον οποίο κυριαρχούν τα ένστικτα και η δυναμική σεξουαλική ενέργεια της ψυχής.

Στο τέλος της πρώτης πράξης, ο Έντουαρντ χορεύει τη «Σφραγίδα της Κλυταιμνήστρας» στο φως της δύσης με μία πετσέτα μπάνιου στο κεφάλι.

Ο Έντουαρντ ελευθερώνει την ψυχή του με τη βοήθεια της γυναίκας του Έλεν, που του ανοίγει και τον δρόμο για να γράψει θέματα καλλιτεχνικής επιτυχίας πέρ' από το σκοτάδι, που πνίγει την ψυχή του.

Έπειτα, όμως, κυριαρχεί η ακινητοποίηση της καλλιτεχνικής του άποψης, εμποδίζοντάς τον να ολοκληρώσει αυτό που γράφει.

Η ενίσχυση των σκηνικών εφέ προαναγγέλλει τον βίαιο και τρομερό θάνατο του Έντουαρντ από την ίδια του τη μούσα, τη Γοργόνα, που φαίνεται να τον σπρώχνει σε αυτό το τέλος.

Τελικά, το δώρο της Γοργόνας

(Μέδουσας) είναι η άφεση και η συγγνώμη.

Ο γιος του, που δεν τον γνώρισε ποτέ, αλλά μόνο από την ιστορία που του διηγείται η Έλεν, φεύγει, προκαλώντας τη να συγχωρήσει τον πατέρα του για τη σκληρή ζωή που της επέβαλε, να τον κοιτάξει με το άλλο μάτι της Μέδουσας, το μάτι της εξιλέωσης.

Ο σκηνοθέτης Γιώργος Θεοδοσιάδης βρέθηκε στις καλές στιγμές του. Έχοντας στο δυναμικό του δύο πολύ καλούς ηθοποιούς, τον Πέτρο Φυσσούν (Έντουαρντ Ντάμσον) και την Αννίτα Σαντοριναίου (Έλεν Ντάμσον), διέγραψε με σαφήνεια τους ρόλους, τονίζοντας ποιητικές στιγμές του έργου στους θαυμάσιους διαλόγους.

Εκεί μέσα αναδύθηκε το μίσος και η συγγνώμη, που απέρρεε από συγκρούσεις, με κυρίαρχο σημείο τον τονισμό της σκληρότητας του Έντουαρντ, από τη διήγηση της γυναίκας του και τη νοσταλγία της Έλεν ευτυχισμένων στιγμών, όταν το ταλέντο του μεσουρανούσε.

Ο σχολιαστής του BBC (Πέτρος Πετράκης) διεκπεραίωσε καλά τον ρόλο του, όπως και η Κατίνα (Μαρία Καντιφέ).

Δεν έχουμε χώρο για τα υπόλοιπα πρόσωπα, που ήσαν όλα τονισμένα στην ατμόσφαιρα του ρόλου.

Τα σκηνικά και τα κοστούμια του Γιώργου Πάτσα καλά, όπως μας έχει συνηθίσει ο Γιώργος Πάτσας, και η μουσική του Σταύρου Ξαρχάκου υπέροχη.

Η μετάφραση του Στρατή Πασχάλη δεν φάνηκε να έχει κάτι το ιδιαίτερο.